

CAUZELE ȘI CONSECINȚELE FISCALE ȘI BUGETARE ALE EMIGRĂRII – CAZUL REPUBLICII MOLDOVA

CAUSES AND FISCAL BUDGETARY CONSEQUENCES OF EMIGRATION – THE CASE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CECAN Natalia, Masteranda FPF-211M

Academia de Studii Economice a Moldovei,

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61

Email: cecannataliaa@gmail.com

Abstract. *The important component of the demographic phenomenon, which exerts direct influence on the labor force and at the same time on the economy, is represented by emigration. Emigration, illegal or legal, to other states, has increased in last years and is a factor of major interest for the state and its institutions, as there is a need for a more precise knowledge of the emigrating, of the causes that favor it or prevents and the effects it produces on the state's economy.*

In present, the citizens of the Republic of Moldova, driven by poverty, have emigrated to a more decent life in UE countries. According to some experts, the vast majority of the emigrating population is made up of young people and families with children. The Republic of Moldova lost a very large potential of the young population. The most important socio-economic effect is that the country loses its young, well-educated population that is able to work and can contribute to the economic growth of the country.

According to the National Bureau of Statistics, more than 350 thousand people leave annually. But these number it cannot be seen how many people permanently emigrate and is a result of the of Romanian citizenship for a majority of the country's population. The most popular destinations for emigrants from the Republic of Moldova are the EU countries, the USA, Canada, and Israel. From a fiscal and budgetary point of view, the loss of labor force is reflected in the support of the financing of public education that would benefit the emigrant's children, of the health system from the services of which the emigrant's family would benefit, and of the financing of the pension system.

The purpose of this presentation is to research the phenomenon of labor force emigration in the case of the Republic of Moldova and determine the causes and consequences of the fiscal budget.

Key words: *emigration, budgetary-fiscal sector, remittances, developing country, economic.*

JEL CLASSIFICATION: F22, H69, E24, R23, O15

INTRODUCERE

O componentă importantă a fenomenului demografic, care exercită influență nemijlocită asupra forței de muncă și totodată, o caracteristică fundamentală a populației zilelor noastre, o reprezintă migrația.

În prezent, practic, toate țările lumii sunt implicate în procesul migrației internaționale privind forța de muncă, fie ca țări de destinație, fie ca țări de origine, fie de tranzit, fiind influențate sub aspect economic, social și politic. Aceste influențe prezintă deopotrivă avantaje și dezavantaje pentru migranți și membrii familiilor lor, ramurile economiei în care au activat și activează în timpul migrației, populația rămasă în țara de origine și populația din țara de destinație, economiile țărilor de origine și economiile țărilor de destinație, având influență asupra întregii economii mondiale.

În acest context, Republica Moldova nu este o excepție, fiind afectată grav de fenomenul migrației. Specificul evoluției proceselor migraționiste în Republica Moldova sunt condiționate atât de schimbările cu caracter social-economic și politic, cum ar fi consecințele destrămării URSS și conflictul armat din stînga Nistrului, cât și de procesul de democratizare a societății, precum și dezvoltarea relațiilor de piață, apariția unor oportunități de a obține cetățenia unor țări ale Uniunii

Europene și alte țări dezvoltate, liberalizarea regimului de vize pentru cetățenii Republicii Moldova. [4]

Emigrația, ilegală sau legală, către alte state, a luat o amploare în ultimii ani și constituie un factor de interes major pentru stat și instituțiile sale, întrucât este nevoie de o cunoaștere cât mai precisă a populației care emigrează, a cauzelor care o favorizează sau împiedică și a efectelor pe care le produce aceasta asupra economiei statului.

Scopul acestei cercetări constă în cercetarea fenomenului emigrației forței de muncă cazul Republicii Moldova și determinarea cauzelor și consecințelor bugetar fiscale.

De-a lungul timpului, emigrarea forței de muncă din RM a prezentat interes de cercetare atât pentru specialiști, cât și pentru instituțiile statului. Prin urmare a fost analizat procesul de emigrarea a populației de către Biroul Național de Statistică prin oferirea de date, dar și de specialiști care oferă cercetări legate de securitatea sociodemografică a țării, dar și de consecințe nefaste asupra sectorului bugetar-fiscal din țară. Numeroase cercetări au fost elaborate în analiza fenomenului de emigrare a forței de muncă, însă cercetările propuse nu acoperă toate aspectele și problemele actuale cu care se confruntă economia statului ca rezultat al emigrării masive a populației.

Metodologia cercetării este bazată pe diferite metode de cercetare științifică care permit analiza detaliată a procesului de emigrație a populației Republicii Moldova. Au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda de analiză, metoda comparativă, inducția și deducția. Ca rezultat pentru analiza datelor colectate au fost utilizate tabele, reprezentări grafice, grupare statistică, analiză statistică etc.

CAUZELE EMIGRĂRII FORȚEI DE MUNCĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

Pînă la destrămarea URSS, migrația populației de pe teritoriul Republicii Moldova a fost reglementată exclusiv doar în interiorul țărilor unionale. Deschiderea frontierelor a făcut posibilă deplasarea populației și pe teritoriile altor state. Sistemul vechi de control al migrației a fost distrus, iar comportamentul migrator al populației, precum și cauzele migrației s-au modificat. Alegerea de către emigranți a unor direcții a fost influențată de o diversitate de factori politici, etnici, socioeconomici și cultural-lingvistici. [6]

În ultimii ani, cetățenii Republicii Moldova, goniți de sărăcie au emigrat spre un trai mai decent în țările occidentale. Potrivit unor experți, marea majoritate a populației care emigrează este constituită din tinerii și familiile cu copii. Astfel, Republica Moldova a pierdut un potențial din populația tânără foarte mare. Cel mai important efect socio-economic este că țara pierde populația tânără, bine pregătită, care este aptă de muncă și poate contribui la creșterea economică a țării.

Cauzele principale care au condus la emigrare:

1. Obținerea veniturilor mici și condițiilor nefavorabile de trai.
2. Atmosfera social-politică insuportabilă.
3. Lipsa încrederii populației în formațiunile politice.
4. Nivelul scăzut de educație, sănătate și cultură în țară.
5. Lipsa locurilor de muncă.
6. Viitorul incert pe care îl au oamenii în țara noastră.
7. Slaba evoluție a infrastructurii țării și lipsa perspectivelor de dezvoltare personală a populației. [7]

La nivel național, în Republica Moldova sunt utilizate, trei abordări privind estimarea volumului emigrării internaționale:

1. Emigrarea autorizată, această formă include radierea din evidență și plecarea pentru stabilirea domiciliului în străinătate;
2. Plecarea la muncă sau în căutare de lucru peste hotare, dar cu intenția de a reveni în țară, cunoscută în țară ca fiind migrarea temporară/circulară;
3. Plecarea din țară, înregistrată la frontieră, acesta de facto incluzînd ambele: emigrarea autorizată/permanentă și migrarea temporară/circulară. [9]

Emigrarea autorizată estimată în baza datelor statistice ale Republicii Moldova continuă să se fie actuală și în prezent, însă în declin față de perioada anilor 2000-2009. Mai jos este reprezentată dinamica emigrărilor autorizate a cetățenilor Republicii Moldova – Figura 1.

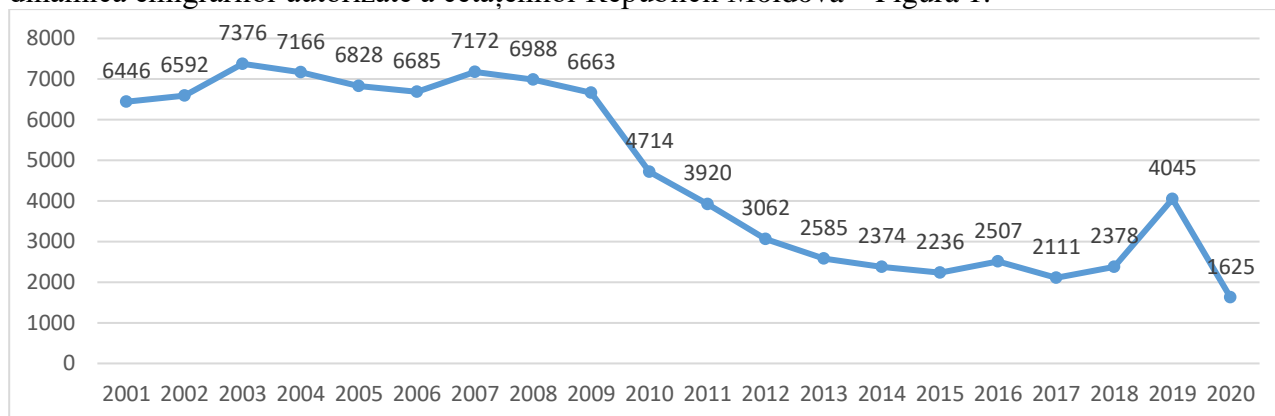

Figura 1. Dinamica emigrării autorizate a cetățenilor Republicii Moldova

Sursa: Elaborat în baza datelor statistice ale Biroului Național de Statistică.

Conform diagramei putem observa un declin a fenomenului emigrației autorizate începând cu anul 2009. Acest declin se datorează faptului că tot mai mulți cetățeni ai Republicii Moldova obțin cetățenia României și posibilitatea liberei circulații către Uniunea Europeană. În anul 2019, crește numărul de emigranți de 1,7 ori mai mult față de anul 2018, iar în 2020 o tendință de diminuare semnificativă, situație influențată de restricțiile impuse pentru prevenirea răspândirii infecției COVID-19.

Începând cu 2010 se observă o tendință de scădere a fluxurilor emigraționale spre unele țări europene. Emigrația în SUA și Canada rămâne actuală și stabilă, țările fiind în topul preferințelor moldovenilor după Rusia și Italia.

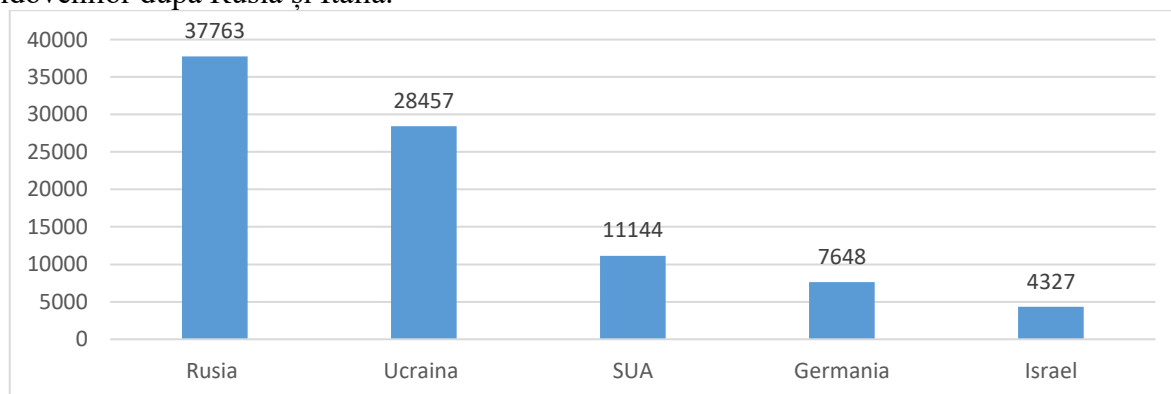

Figura 2. Emigrarea autorizată pe țări de destinație în perioada 2001-2020

Sursa: Elaborat în baza datelor statistice ale Biroului Național de Statistică.

În perioada anilor 2001-2020 tot mai mulți moldoveni au emigrat autorizat în Rusia și Ucraina. Aceasta se poate observa din figura 2 și după numărul de persoane care și-au declarat plecare definitivă în cele mai preferate țări de destinație a moldovenilor.

O sursă importantă ce oferă posibilitatea estimării volumului emigrării sunt datele despre perioada aflării persoanelor în afara țării, în baza registrelor traversărilor Frontierii de Stat controlate de autoritățile oficiale ale Republicii Moldova. Cele mai îndrăgite destinații pentru emigranții din Republica Moldova sunt Federația Rusă, Italia, SUA, Ucraina, Canada, Germania, Spania, România și Israel. Numărul estimativ al moldovenilor care se află peste hotare este reprezentat în următorul tabelul 1.

Tabelul 1. Migrația populației în scop de muncă, după sexe și țări de destinație, în 2014-2018, mii persoane

Țările de destinație	Total			Bărbați			Femei		
	2014	2016	2018	2014	2016	2018	2014	2016	2018
Total plecați	341,9	319,0	352,7	219,0	212,3	238,2	122,8	106,7	114,5
din care în :									
Federația Rusă	232,8	184,8	147,7	173,9	143,0	115,0	58,9	41,8	32,7
Italia	49,6	49,6	61,1	11,5	14,0	20,6	38,1	35,7	40,5
Germania	-	-	31,5	-	-	25,9	-	-	5,6
M. Britanie	-	-	18,7	-	-	13,7	-	-	5,0
Franța	-	-	18,3	-	-	13,6	-	-	4,7
Turcia	7,5	10,4	9,1	2,0	3,0	4,1	5,5	7,4	5,0
Israel	8,4	9,9	15,2	1,1	2,8	6,1	7,3	7,1	9,1
Ucraina	4,4	2,7	2,8	3,2	2,2	1,7	1,1	0,5	1,1
Portugalia	2,0	2,7	3,6	1,3	1,9	2,2	0,8	0,7	1,4
Grecia	2,0	0,6	1,7	0,7	0,2	0,8	1,4	0,4	0,9
România	3,8	2,9	6,4	2,6	1,9	4,2	1,2	1,0	2,2
Alte țări	31,4	55,3	36,6	22,8	43,3	30,3	8,6	12,0	6,3

Sursa: Elaborat în baza Compendiul Statistic, 2017; 2021

Putem observa că tendința populației de a emigra este în descreștere pînă în anul 2016, înregistrînd 319,0 mii persoane în anul 2016 din care 212,3 mii bărbați și 106,7 mii femei, comparativ cu 352,7 mii persoane, respectiv 238,2 mii bărbați și 114,5 mii femei în 2018. Distribuția pe sexe denotă discrepante semnificative privind țările de destinație, bărbații preponderent pleacă în Federația Rusă, Germania, Marea Britanie și Franța, iar femeile – în Italia, Turcia și Israel.

Un rol important asupra formării fluxului migrațional îl are vîrsta și nivelul de instruire, care influențează asupra capacității de integrare pe piața muncii peste hotare și asupra economiei țării.

Tabelul 2. Distribuția persoanelor plecate în scop de muncă, după nivelul de instruire și sexe, mii persoane

Nivelul de instruire	2014			2016			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	341,9	219,1	122,8	319,0	212,3	106,7	352,7	238,2	114,5
Superior	37,7	19,9	17,8	42,4	25,3	17,1	47,5	29,0	18,5
Mediul de specialitate	40,8	20,5	20,3	34,3	16,2	18,1	37,1	21,2	15,9
Secundar profesional	90,9	67,0	23,9	76,4	57,0	19,4	90,9	65,9	24,9
Liceal, mediu general	80,8	47,1	33,8	77,8	49,7	28,1	83,1	51,9	31,2
Gimnazial	90,3	63,6	26,7	87,7	63,9	23,9	92,4	68,5	23,9
Primar sau fără școală	1,4	1,0	0,4	0,3	0,1	0,2	1,7	1,6	0,1

Sursa: Elaborat în baza Compendiul Statistic, 2017; 2021

În anul 2018 ponderea persoanele cu studii superioare s-a majorat, constituind 14% în totalul migranților, comparativ cu 11% în 2014. Este important de menționat faptul, că numărul persoanelor cu studii superioare este în creștere în special în rândul bărbaților.

Tabelul 3. Distribuția migranților temporari/circulari după sexe și grupe de vârstă, mii persoane

Grupa de vârstă, ani	2014			2016			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	341,9	219,1	122,8	319,0	212,3	106,7	352,7	238,2	114,5
15-24 ani	72,3	54,4	17,9	58,1	43,6	14,5	54,2	42,2	12,0
25-34 ani	121,2	86,6	34,6	120,9	91,3	29,7	136,6	99,7	36,5
35-44 ani	71,6	42,3	29,3	71,1	43,9	27,2	85,4	55,3	30,1
45-54 ani	59,0	27,6	31,4	49,5	24,8	24,7	55,2	30,9	24,3
55-64 ani	17,2	8,0	9,2	18,6	8,5	10,1	21,1	9,8	11,3
65 și peste	0,5	0,1	0,5	0,8	0,2	0,6	0,5	0,2	0,3

Sursa: Elaborat în baza Compendiul Statistic, 2017;2021

Analiza distribuției numărului acestora pe grupe de vârstă în anul 2018 comparativ cu anul 2014, denotă o tendință de majorare, pentru grupele de vârstă 25-34 ani și 35-44 ani, ceea ce semnifică că practic forța de muncă formată din persoane tinere emigrează către alte state în ultimii ani.

O altă cauză majoră a emigrării neautorizate din Republica Moldova și care de asemenea în cifre nu poate fi văzută de Biroul Național de Statistică și Biroul de Migrație și Azil, este redobândirea cetățeniei românești. Cea mai mare parte a cetățeniilor românești acordate moldovenilor a avut loc începând cu 2009, astfel aceasta oferă libera și deplina circulație pe teritoriu UE, munca legalizată și șederea autorizată, foarte mulți pleacă pe termen destul de îndelungat. [7]

CONSECINȚELE BUGETARE ȘI FISCALE ALE EMIGRĂRII

Îngrijorarea cu privire la problema emigrării este direct legată de dezvoltarea financiară și economică a țării. Într-o perspectivă de lungă durată, migrația cetățenilor pentru un post de muncă are un efect negativ asupra acestor sfere. În mediu, fiecare 10 ani, din țară pleacă 150.000 de persoane, adică aproape 15% din populație activă din punct de vedere economic (de sigur, aceste date reprezintă o medie). [1]

Inițial, cîștigurile trimise de emigranți din străinătate a contribuit la creșterea consumului în țară. Însă, posibilitățile statului de a răspunde la cerere au fost limitate, de aceea o parte din mărfuri și servicii se importau. Acest lucru a avut urmări benefice pentru bugetul de stat, însă în balanță comercială, a apărut deficitul comercial. De obicei volumul transferurilor bănești din străinătate balansa în jurul cifrei 30% din PIB. Transferurile mergeau în mare măsură pentru consumul curent, investirea în educația copiilor și pentru servicii medicale. În perspectiva de lungă durată, transferurile bănești aveau urmări negative, printre care: susținerea artificială a valutei naționale, diminuarea exportului etc. [7]

Schimbarea modelului migraționist – de la migrația individuală la reunificarea familiei - contribuie la creșteri substanțiale a cheltuielilor în țara de destinație (aproximativ triplu), și, respectiv, la reducerea valorii remitențelor în Republica Moldova. [5]

Unele consecințe fiscale și bugetare ale emigrării sunt de asemenea:

1. Favorizarea creșterii economice prin reducerea sărăciei și reglarea dezechilibrilor de pe piața muncii, dar și prin investirea de către migranți ai banilor lucrați peste hotare în afaceri sau proprietăți mobile din Republica Moldova. [7]
2. Creșterea remitențelor, anual câte aproximativ 1,6 mld dolari SUA, care ajung circa la o pătrime din PIB-ul țării (79% din migranții moldoveni aflați peste hotare trimit regulat bani acasă.).

3. Creșterea calificării migranților aflați peste hotare care ulterior revin acasă cu standarde europene a calității muncii. [7]
4. În țara de origine rata șomajului scade și salariile cresc, migrarea forței de muncă reducând dezechilibrile de pe piața muncii. [7]
5. Scade presiunea asupra bugetului de asigurări de șomaj și asupra sistemului de asistență socială din statul de origine. [7]
6. Apar noi întreprinderi sau se redeschid cele vechi, datorită investițiilor emigranților, astfel cresc veniturile statului.
7. Sumele de bani trimise în țară de către lucrătorii migranți consolidează baza de impozitare a veniturilor, determinând creșterea veniturilor bugetului de stat. [7]
8. Tinerii devin dependenți de banii trimiși de peste hotare și astfel dispare dorința de a activa în cadrul instituțiilor bugetare ale țării, ne-contribuind astfel la circuitul banilor în economie prin achitarea impozitului pe venit și a contribuțiilor de asigurări sociale. [7]
9. *Transferul de cunoștințe* aduce beneficii semnificative. Lucrătorii migranți reîntorși au acumulat experiențe și abilități profesionale în țările economic dezvoltate și le utilizează în țările de origine, contribuind astfel la creșterea productivității și a competitivității economice a lor și, prin urmare, la creșterea semnificativă a valorii adăugate.

REMITENȚELE. CONSECINȚELE LOR ASUPRA ECONOMIEI REPUBLICII MOLDOVA

Remitențele reprezintă transferuri financiare și reale încasate de peste hotare de persoanele fizice din țară, în cadrul proceselor de export al forței de muncă și de migrație economică, inclusiv alte transferuri unilaterale primite de la persoane fizice afiliate. Aici nu sunt incluse veniturile din activități antreprenoriale organizate, pensiile sau alte despăgubiri sociale încasate de la alte state, bursele studenților și alte venituri din genuri de activități ce nu implică exportul de muncă și/sau migrația economică internațională. [2]

În prezent, în Republica Moldova noțiunea de *remitențe* este utilizată după cum este specificată în Hotărârea Guvernului 1167/16.10.2008: *remitențele sunt o parte a venitului global al persoanei și pot proveni de la membrii familiei sau de la alte persoane din țară sau de peste hotare*, precum și în Hotărârea Guvernului 242/01.03.2005: *remitențele sunt venituri ale cetățenilor, obținute din munca peste hotare*.

În Republica Moldova căile de transfer de bani au fost grupate în șapte categorii: *bănci, operatori oficiali pe piața transferurilor de bani* (sisteme specializate în transferuri internaționale de bani), *oficii poștale* (prin mandate poștale), *noi tehnologii de transfer* (operatori de telefonie mobilă, transferuri prin internet), *cărauși de mărfuri* (transportul feroviar, auto, aerian), *operatori pe piața transferurilor neoficiale* (sistemul hawala), *transportatori de numerar*. Este de menționat, că nu în toate țările băncile acordă servicii persoanelor fără statut juridic, astfel mulți angajați moldoveni peste hotare sunt nevoiți să utilizeze transferuri neoficiale. [2]

Încasarea de remitențe de către gospodării le permite acestora să dispună de mai multe bunuri și servicii pentru existență și activități zilnice. În unele surse, se menționează că cifrele oficiale ar include doar mai puțin de jumătate din remitențele transferate în realitate. [3]

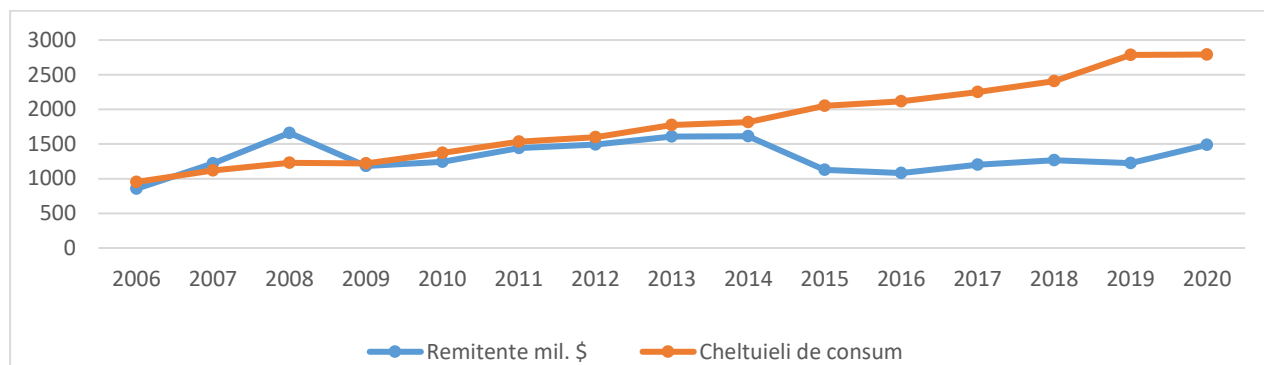

Figura 3. Remitențe și Cheltuieli de consum

Sursa: Elaborat în baza datelor statistice ale Biroului Național de Statistică și Banca Națională.

Impactul remitențelor asupra economiei naționale va fi cercetat în funcție de utilizarea acestora. Pe termen scurt, remitențele contribuie la ridicarea venitului disponibil al populației și implicit la creșterea cereri agregate, iar aceasta prezumă venituri fiscale mai mari, îndeosebi prin perceperea ratei înalte a TVA, aferentă volumului crescând al importurilor și vânzărilor interne. Prin intermediul mecanismelor financiare, efectele remitențelor se propagă asupra întregii societăți: de exemplu, redistribuirea veniturilor are ca efect sporirea nivelului de trai și pentru non-beneficiarii de remitențe. În Republica Moldova, veniturile publice depind, în mare măsură, de activitatea economică și de consumul final al gospodăriilor casnice. [3]

Remitențele actuale ale migranților au, concomitent, impacte pozitive și impace negative asupra dezvoltării economiei Republicii Moldova:

-Impacte pozitive. Remitențele au un impact mare și pozitiv asupra stabilității macroeconomice în Republica Moldova. Ele au contribuit la finanțarea deficitului comercial mare și în creștere al țării, au contribuit la consolidarea fiscală și au susținut valoarea valutei. Remitențele reprezintă cea mai substanțială și stabilă contribuție în valută, comparativ cu investițiile străine directe, exporturi, împrumuturi și asistență externă. Ele au contribuit la majorarea bugetului prin intermediul TVA și taxelor de import, dezvoltarea sistemului bancar și a serviciilor de intermediere financiară și sporirea capitalului oficial de rezervă. [7]

-Efecte negative. Remitențele ar putea avea și un impact negativ, deși în cele mai dese cazuri ele duc la venituri mai mari ale gospodăriilor casnice pentru beneficiari. Un venit mai mare al gospodăriilor casnice este deseori acompaniat de o tendință spre cheltuieli mai mari ale gospodăriilor casnice. Remitențele pot contribui la creșterea inegalității în bază de venituri între familiile care beneficiază de suport extern și gospodăriile casnice care nu au membri ai familiei peste hotare. [7]

CONCLUZII

În ultimii douăzeci de ani, emigrația a devenit un fenomen caracteristic pentru Republica Moldova, cu multiple consecințe demografice, sociale, culturale și economice.

Migrația ca fenomen, este practic imposibil de calculat în cifră reală. Datorită complexității și multitudinii de cauze și factori de influență, oricare din rezultatul evaluat, acesta va fi unul cu aproximație.

Creșterea șomajului și pierderea locurilor de muncă, creșterea generalizată a prețurilor ca rezultat al creșterii ratei inflației, adâncirea decalajului dintre nivelul salariilor, scăderea nivelului de trai și a educației și sănătății populației, nivelul veniturilor sunt cauzele ce determină emigrația forței de muncă.

Remitențele nu constituie soluția perfectă ce asigură dezvoltarea economică, în special din cauza, că remitențele sporesc starea financiară a gospodăriilor susținute, având doar un impact pozitiv pe termen scurt, pe termen lung în Republica Moldova se poate observa doar impact negativ asupra dezvoltării țării. Conform datelor statistice, deși fluxurile financiare trimise de emigranți, constituie

un procent ridicat din PIB -ul țării, totuși situația economică a Republicii Moldova nu se îmbunătățește.

Din punct de vedere fiscal și bugetar, pierderea forței de muncă se reflectă în susținerea finanțării învățământului public de care ar beneficia copiii emigrantului, a sistemului de sănătate de serviciile cărui ar beneficia familia emigrantului și de finanțarea sistemului de pensii.

În ultimii ani, problema emigrației este pusă pe agenda politică, în acest sens fiind elaborate și un șir de politici publice, care însă nu are un rezultat final pozitiv. De asemenea a fost definită și viziunea strategică pentru dezvoltare țării „MOLDOVA-2020” – care presupune îndepărtarea modelului de la creștere economică bazată pe consumul finanțat de remitențe și identificarea unui nou model bazat pe investiții, exporturi și inovații.

Recomandările autorului pentru guvernarea actuală cu privire la stoparea fenomenului emigrației sunt: îmbunătățirea calității vieții societății noastre, atragerea investițiilor din exterior în localitățile rurale și crearea locurilor de muncă pentru generația tânără, stimularea și implicarea tineretului în diferite programe de dezvoltare socioeconomică în mediu rural.

BIBLIOGRAFIE

Monografii naționale/internaționale

1. MAREAU, F., *Dezbaterea internațională cu tema Relația de cauzalitate între procesul migrației și dezvoltarea la nivel global*, Bruxelles, 2004
2. VACULOVSKI, Dorin. *Migrație și dezvoltare: aspecte socioeconomice*. Chișinău: Tipogr. Foxtrot, 2017 84 p. ISBN 978-9975-89-074-8.

Doi autori

3. BELOROV, Angela, CARAGIU, Anatol. *Rolul migrației externe a forței de muncă în economiile țărilor de origine*. Sibiu: Editura Universității Lucian Blaga, 2011. ISBN 978-606-12-0255-3.
4. MORCOTÎLO, Iurie, FALA, Alexandru. *Aspectul migrațional în securitatea economică a Republicii Moldova, Analiza internațională*, Chișinău, 2004.
5. De ZWAGER, Nicolaas, SINȚOV Ruslan. *Studiu de piață: Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Republica Moldova*. Chișinău: Tipografia Elan Poligraf, 2014. ISBN 978-9975-66-429-5.

Mai mulți autori

6. GAGAUZ, O., STRATAN, A., BUCIUCEANU-VRABIE, M., PENINA, O., CIUBOTARU, V., CHEIANU-ANDREI, D. *Analiza Situației Populației în Republica Moldova*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 81 p. ISBN 978-9975-53-740-7.

Materiale/Teze ale comunicărilor la congrese, conferințe (naționale/internaționale)

7. PETROIA, Andrei. Emigrarea în Republica Moldova: Cauze și efecte bugetar-fiscale. În: *Competivitate și Inovare în economia cunoașterii*: conf. Șt. Intern., 25-26 septembrie 2020. Chișinău, ASEM, 2020, p.601-608. ISBN 978-9975-75-985-4.

Contribuții în site-uri web

8. Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2016. Chișinău, MAI al Republicii Moldova, Biroul Migrație și Azil, 2017. Disponibil: http://bma.gov.md/sites/default/files/media/cs_pme_2017.pdf
9. Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2018-2020. Chișinău, MAI al Republicii Moldova, Biroul Migrație și Azil, 2021. Disponibil: http://bma.gov.md/sites/default/files/sites/default/files/atasamente/comunicate/compendiul_statistic_pentru_perioada_2018-2020_editia_2021.pdf

Coordonator științific: PETROIA Andrei, dr., conf. univ.
Academia de Studii Economice a Moldovei,
Republica Moldova, mun.Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61
Email: petroia5@hotmail.com